

246

Stupeň utajení ZRUŠEN dle § 22, odst. 4, zák. č. 412/2005 Sb., dne 12.5.2006

Čj.: A-004488/17-79

3. října 1979

O D B O R 17

Výtisk č. 44

SOUHRNNÁ INFORMACE ROZVĚDKY

28

Příčiny rozporů ve Světovém kongresu Slováků

S. Kudlora

Počet listů: 1/8

Za správnost:

pplk. J. ZAJÍC, v. r.

244

Souhrnná informace rozvědky č. 28

Příčiny rozporů ve Světovém kongresu Slováků

V roce 1970 byl založen Světový kongres Slováků, který se měl stát jednotící složkou všech "politických" směrů slovenské emigrace a v souladu s ideodiverzními centry USA koordinovat její činnost na bázi antikomunismu, separatismu a katolicismu. Jak se ukázalo, uvedené atributy nedokázaly odstranit neshody mezi jednotlivými složkami slovenské separatistické emigrace a naopak rozšíření členské báze o posrpnovou emigraci a přijímáním jejich názorů, spory mezi krajními extremisty a tzv. realisty na půdě Světového kongresu Slováků dostaly novou dimenzi.

Světový kongres Slováků /SKS/ se od samého počátku snažil před západními politickými institucemi vystupovat jako mluvčí všech Slováků žijících v zahraničí a před světovou veřejností reprezentovat "porobený národ na Slovensku".

Po několikaletém úsilí se sice Kongresu podařilo získat početně silnou masovou základnu tím, že členskými organizacemi se staly i velké krajanské organizace se statistickou členskou základnou, jež mají charitativní a pojišťovací charakter; faktem ale zůstává, že tato masová základna je ve své většině naprosto indiferentní k "boji za osvobození Slovenska" a nepřátelskou činností proti Československu se zabývají stále stejně exponovaní jednotlivci z kněžské a občanské emigrace.

V současné době se v ideodiverzní činnosti Světového kongresu Slováků projevuje hrubý antisovětismus, antikomunismus a anti-

čechoslovakismus, který v souladu s módním trendem zneužívá otázky lidských práv a občanských svobod; především otázku náboženských svobod a téze o "genocidě" slovenského národa, která má spočívat v cílevědomém odnárodňování asi 500. - 750 000 Slováků žijících v českých zemích, vedle "vykofišťování Slovenska nejen ve prospěch Čech, ale i Sovětského svazu", v nedostatečném uplatňování zásad federativního uspořádání obou republik, projevujících se mimo jiné v nedostatečném zastoupení Slováků ve vedení centrálních orgánů atd. Tyto nepřátelské a vykonstruované téze jsou častým námětem memorand Světového kongresu Slováků, předkládaných různým státním a mezinárodním institucím na Západě.

Vytvořením střeškové organizace, Světový kongres Slováků dostal pod jednu střechu politicky velmi rozdílnou společnost. Kromě nepolitické části krajanů sdružuje vlastně tři vlny slovenské emigrace: poválečnou - otevřené exponenty tisoovského slovenského státu, poučnou a posrpnovou. To znamená, od tvrdých stoupců autoritativní, křesťanské tisoovské Slovenské republiky v duchu tradice Hlinkovy ľudové strany, přes různé federalisty až po ty, kteří nevyklučují určité formy spolupráce nebo svazky s českým národem.

Na druhé straně - mimo SKS - stojí ta část slovenské emigrace, která se hlásí k tzv. československé emigraci a z níž některé špičky /FRAŠTACKÝ, KVETKO, MÚDRÝ a další/ navázaly kontakty s vedením kolem předsedy Světového kongresu Slováků ROMANA a vyčkávají, kdy různá prohlášení o vůli SKS spolupracovat se všemi složkami slovenské emigrace, bezohledu na náboženskou a politickou příslušnost, nabydou reálné podoby, aby se mohly veřejně s programem Světového kongresu ztotožnit.

Všechny uvedené směry organizované v SKS se snaží prosadit vlastní představy o státoprávním uspořádání budoucího slovenského státu a o způsobu, jak tohoto cíle dosáhnout a vedení Kongresu se nejen nepodařilo ulámat hroty nejkřiklavějším názorovým rozdílem, ale nepodařilo se mu ani zabránit vyhrocení nového rozporu, který vyvrcholil vytvořením tzv. Státoprávní skupiny SKS v červenci 1978.

"Státoprávní skupinu SKS" tvoří převážná část poválečné emigrace žijící v Evropě, plně se s ní ztotožňuje vedení krajaňské Kanadské slovenské Ligy a řada dalších emigrantů v Kanadě, USA a v Austrálii. Oficiálním mluvčím skupiny je dr. Josef ZVONÁR -TIEN, patří k ní zejména dr. VNUK, dr. K. MURGAŠ, MAŠAT a další.

"Státoprávní skupina SKS" obvinila vedení Světového kongresu Slováků z neupřímnosti pokud jde o státoprávní cíl, protože se o něm vyjadřuje jen ve všeobecných, neurčitých národně politických pojmech, ke kterým se mohou hlásit a spolkově organizační základnu SKS zneužít i nepřátelé slovenské státní samostatnosti. Národně politický cíl rozmělnuje neúměrným vyzdvihováním kulturních otázek a kultem ROMANovy osobnosti.

Markantním důkazem tohoto tvrzení podle "Státoprávní skupiny" byl průběh generálního zasedání Světového kongresu Slováků v březnu 1978 ve Washingtonu, kdy na úkor politicko-organizačních záležitostí byla převážná část programu přeplněna kulturou. Za dovršení zrady považuje odstranění obrazů Tisy a Hlinky z místnosti jednání generálního shromáždění, aby bylo vyhověno těm, kteří takovou "výzdobu" považovali za nevhodnou kvůli přítomnosti amerických hostů.

Další příčinou rozporů bylo záměrné manipulování s programem jednání s cílem vyloučit z rozhodující části jednání "nepohodlné" funkcionáře. V této souvislosti je možno konstatovat, že vedení SKS na nátlak löblovců a kružliakovců postupně vytlačovalo z funkcí osoby zkompromitované svou činností za Slovenské republiky

a snažilo se omezit jejich účast na práci SKS, protože je považují za brzdu "pružných" forem nepřátelské činnosti, lidských v současné době. Až na KIRSCHBAUMA, kterému se stále daří udržet se v jedné z hlavních funkcí /úřadující místopředseda SKS/, přestože se o něm ví, že Státoprávní skupina má jeho tajný požehnání, jsou prakticky všichni pováleční emigranti odstraněni z vedoucích míst.

Postup vedení SKS a jeho předsedy ROMANA odpovídá požadavkům tzv. realistů v SKS/LÖBL, KRUŽLIAK/ nespojovat jméno Světového kongresu Slováků s tisovskou Slovenskou republikou, jejíž existence je ztotožňována s hitlerovským Německem, což ideii slovenské samostatnosti stále více škodí než napomáhá. Také pokud jde o postoj k Československu, "realisté" odmítají slepý separatismus, který řešení slovenské otázky vidí jen v rozbití ČSSR a opomíjí širší souvislosti spojené s bojem proti komunismu. Československo - podle jejich teorie - jako politický prostor, kde žijí dva kulturně vyspělé národy, je součástí mnohem širšího historického celku, který se ve vlastním zájmu musí snažit o vytvoření národních středoevropských států ve společném federativním nebo konfederativním svazku. Federace nebo konfederace je nejspolehlivější cestou řešení komplikovaných problémů národnostních menšin, které tíží všechny země Evropy jako přežitek staré minulosti. Jen v takovém svazku budou respektována práva každého národa na vlastní stát a zajištěna jeho bezpečnost a svoboda.

V souladu s tím, vedení Světového kongresu Slováků hledá ve své práci takové koncepce, které budou politicky únosné jak pro Slováky, tak i pro ostatní "demokratický" svět. Nechce zavazovat národ doma k žádnému politickému režimu nebo konečnému státoprávnímu uspořádání, o tom si slovenský národ musí rozhodnout sám. Avšak, protože slovenský národ je "zbavený" národních a lidských práv, dějinnou povinností Světového kongresu Slováků je hájit na mezinárodním fóru národní zájmy Slovenska. Z toho důvodu musí dostat slovenskou otázku z exilové izolace, do které se dostala vlivem extrémně reakčních politiků a na základě prin-

cipu práva sebeurčení zapojit ji do koncepce západní politiky a postarat se, aby se stala otázkou mezinárodního sňmu.

"Státoprávní skupině" vadí především snaha ROMANA, LÓBLA a "realistů" distancovat se od charakteru a tradice ti-sovské Slovenské republiky a požadavek, nevázat vytvoření samostatného slovenského státu na její kontinuitu. Vedle toho hraje značnou úlohu v současných rozporech ztáta pozic "Státoprávní skupiny" ve vedení slovenské emigrace, kterých se - vzhledem ke své minulosti - nechtějí vzdát.

"Státoprávní skupina SKS" bude proto odhalovat všechny "čechoslováky" a "kryptočechoslováky" v řadách Světového kongresu Slováků a jejich snahu propašovat koncepci "Česko-Slovenska" do nějaké, i když dosud pouze imaginární, federace nebo konfederace středo - nebo celo - evropské a bojovat proti zneužití stře-chového orgánu slovenské emigrace v prosazování protislovenských cílů.

Z uvedeného vyplývá, že kořeny rozporů netkví v otázce, zda samostatný slovenský stát či ne. V tom jsou všichni zajedno. Vězí v samotné interpretaci myšlenky o vzniku a charakteru samostatného slovenského státu a jeho prioritě. Bývalí političtí činitelé Slovenské republiky, kteří jsou v emigraci stále aktivní, jsou proti jakékoli Československé republice nebo federativnímu uspořádání. Napřed svobodná, samostatná Slovenská republika a potom teprve federace nebo konfederace, ale nikdy ne jen s českým národem, protože číselná převaha Čechů vylučuje jakoukoli rovnoprávnost slovenského národa atd. Na každou zmínku, která připouští možnost existence Slovenska v rámci Československa, nekriticky reagují.

Pokud jde o vztah "Státoprávní skupiny" k poúnorové slovenské emigraci, byl vždy poměrně podezíravý a dokud bezvýhrad

nepřijala jejich ideologickou a náboženskou platformu slovenského státu, napadali ji jako "čechoslováky" nebo "kryptočechoslováky". Posrpnovou emigraci posuzují jako komunistickou, vysazené agenty anebo přinejlepším, jako kolaboranty. Ostře se postavili proti její činnosti ve Světovém kongresu Slováků, neboť směřuje ke spolupráci s pročeskoslovenskou a československou emigrací a zásadně jsou proti takové linii, která dává prioritu "boji" za lidská práva všeobecně, před "bojem za osvobození" Slovenska, přestože je v souladu s cílem ideodiverzních center, narušit politickou a hospodářskou stabilitu socialistického tábora jako celku.

"Státoprávní skupina" se rozhodla bojkotovat všechny akce Územního výboru SKS v Evropě a otevřeně napadá vedoucí představitele Světového kongresu Slováků s cílem diskreditovat je a donutit je k odstoupení z funkcí. Má na to k dispozici stránky slovenských separatistických tiskovin, například Slobodné Slovensko, Revue Slowakei, Slowakischen Nachrichten a vlastní bulletin Informátor. Za zmínku stojí i to, že tyto útoky s gustem otiskuje i "nezávislý" týdeník Slováč v Americe, přestože se staví loyálně k Světovému kongresu Slováků.

Situací se zabývalo zasedání předsednictva SKS v dubnu 1979. Došlo tam k jakési oboustranně vynucené dohodě o zastavení útoků na funkcionáře obou skupin v SKS, aniž by však jedni či druzí v ní našli uspokojení, či víru v její účinnost. Duchovním otcem dohody, která vlastně - jak potvrz je další vývoj - nic neřeší, je zřejmě KIRSCHBAUM, který se s postojem "státoprávních" ztotožňuje, i když na veřejnosti vystupuje jako moderátor mezi oběma stranami.

Skupina KRUŽLIAKA a LÖBLA dohodu nepřijala. Požaduje ostrý zákrok proti "radikálům ze "Státoprávní skupiny", to znamená, vyloučení těchto lidí ze Světového kongresu Slováků. Podle jejich mínění v tomto případě nejde jen o záležitost jednotlivých osob, ale i o program a existenci SKS vůbec. Argumentuje i zprávami ze Slovenska, podle nichž "dozov má zájem na sjednocení slovenského exilu a odsuzuje rozbíječskou politiku starých hlinkovců a gardistů". V případě, nepřijme-li ROMAN takové opatření, nebudou se rozpakovat odstoupit z funkcí, čímž by se, podle nich předseda Světového kongresu Slováků ocitl prakticky v čele fašistické organizace.

Z A V Ě R

Rozkol, způsobený "Státoprávní skupinou SKS" značně narušil akční činnost Světového kongresu Slováků zvláště v Evropě, kam podle plánu vedení kongresu, mělo být přeneseno hlavní těžiště jeho práce. V důsledku této situace bylo přeloženo generální shromáždění Světového kongresu Slováků, které se má konat v roce 1981, z Mnichova do Toronta, přestože již bylo započato s jeho přípravou. Jednalo se totiž o zajištění účasti kulturních těles ze Slovenska, jež by prostřednictvím bavorských kulturních institucí hostovaly v Mnichově v rámci generálního shromáždění SKS a o další kulturní a politické akce, jako například "týden slovenské hudby", tiskovou konferenci apod. - akce, jejichž zajištění vyžaduje delší přípravu.

Přes současnou vážnost situace v slovenské emigraci se dá říci, že jde opět, jako několikrát v minulosti, o bouři ve sklenici vody, která sice znepríjemňuje život několika jedincům v čele Světového kongresu Slováků a brzdí akceschopnost tohoto orgánu, nebude mít však dlouhé trvání. I kdyby vlivem této situace došlo ke skutečnému rozpadu SKS, neovlivní to ideodiverzní

činnost slovenské emigrace proti ČSSR, kterou vedou někteří jednotlivci, například KRUŽLIAK, LÖBL, kněžská emigrace reprezentována v tomto smyslu biskupem HNILICOU a její "vysunuté pracoviště" v Rakousku a především ROMAN, který jako předseda Světového kongresu Slováků pomocí svého osobního bohatství provádí vlivovou politiku na různých místech /Vatikán, americký Kongres/.

Ideodiverzní centra samozřejmě podporují nacionalistické a separatistické tendence. V tomto případě, ale jen v rámci socialistického společenství, ne v řadách emigrace. Tu potřebují akceschopnou, ne rozdrobenou spory o budoucnosti po svržení socialistického zřízení. Řada poznatů nasvědčuje tomu, že uvedenou "pružnou" linii ve Světovém kongresu Slováků prosazují právě ti emigranti, kteří mají styk se západními rozvědkami nebo s ideodiverzními centry. Další vážnou slabinou "radikálů" je finanční otázka. Ta jim brzy nedovolí pokračovat v boji proti vedení SKS a žádný jiný nový orgán slovenské separatistické emigrace nebude akceschopný, protože nebude mít pro svou činnost peníze. Nehledě na to, že "Státoprávní skupině" a její linii chybí i politická podpora oficiálních míst v západních zemích.